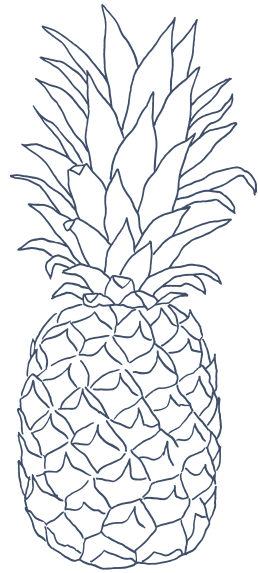

DE
KUNST
VAN
ETIQUETTE

ISABELLE COPPENS

*Waarom een ananas op tafel hoort
en een smartphone niet*

Lannoo

VOORWOORD	
RESPECTVOL & ATTENT ZIJN - ISABELLE COPPENS	6
HET WAAROM VAN ETIQUETTE	9
WAAR ETIQUETTE EIGENLIJK OVER GAAT	11
ONTSTAAN VAN ETIQUETTE	17
DAGELIJKS LEVEN	23
BASISPRINCIPES	25
BEGROETINGEN	30
ZITTEN OF STAAN	35
KENNISMAKINGEN & INTRODUCTIES	38
ONVOORZIENE OMSTANDIGHEDEN	42
GASTVRIJHEID & APPRECIATIES	47
GASTEN ONTVANGEN	49
TE GAST ZIJN	57
CADEAUTJES & ATTENTIES	62
HANDGESCHREVEN KAARTJES	65

TAFELN	69
TAFELSCHIKKING	72
DEKKEN VAN DE TAFEL	80
BELEEFDHEID AAN TAFEL	95
KLEDING & DRESSCODES	123
ALGEMEEN	125
FORMELE DRESSCODES	131
ANDERE DRESSCODES	139
EVOLUTIES & EIGENTIJDSE ONGANGSVORMEN	149
VERANDERENDE ETIQUETTE	151
GEBRUIK VAN SMARTPHONES	154
COMMUNICATIE & SOCIALE MEDIA	158
DANKWOORD	167
LITERATUURLIJST	168

Beste lezer,

Mocht u zich de vraag stellen of etiquette echt voor iedereen nuttig is, het antwoord luidt: absoluut! Want etiquette gaat, ondanks wat mensen weleens willen denken, niet zozeer over chique diners, strikte regels of koningshuizen. Etiquette gaat wél over de manier waarop we ons gedragen naar anderen toe. En aan de basis daarvan ligt altijd het respectvol en attent zijn of zelfs gewoonweg rekening houden met anderen. Meer of minder is het eigenlijk niet.

Zelf vind ik het dan ook altijd enorm spijtig om mensen te horen zeggen dat etiquette overdreven is, of niets voor hen. Des te meer voldoening geeft het me om mensen aan het einde van een beleving of workshop te horen zeggen dat het inspirerend was en dat etiquette wel degelijk in alledaagse dingen zit.

Dat was dan ook mijn motivatie om dit boek te schrijven. Ik hoop dat ik hiermee deze positieve visie op etiquette wat meer leven in kan blazen. Zelf vind ik het ongelooflijk boeiend om op zoek te gaan naar de oorsprong en de historiek van de regels en ik neem u hierin als lezer heel graag mee. Want het is juist deze historiek die het allemaal net dat tikkeltje logischer en zelfs een beetje ‘magischer’ maakt. De verhalen achter de regels maken het allemaal ook net iets gemakkelijker te onthouden en vooral correcter te hanteren.

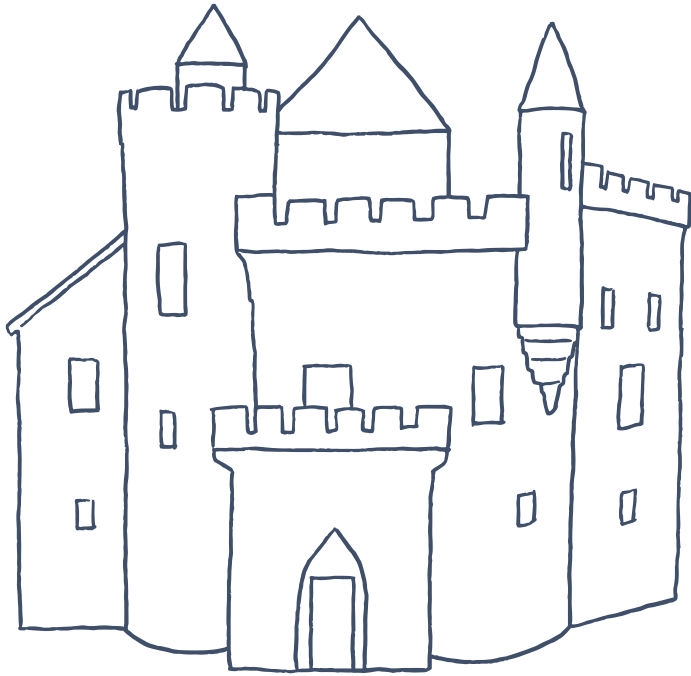
Op die manier wordt het oprecht willen toepassen van de etiquette-regels zelfs een kunst.

Heeft dit boek de ambitie een allesomvattend naslagwerk op het vlak van beleefdheid te zijn? Zeker niet. Ik zie het eerder als een eerste kennismaking met etiquette. Ik hoop dan ook dat ik hiermee de interesse in etiquette kan opwekken en vooral dat ik u kan inspireren over het waarom.

Ik wens u alvast heel veel lees- en ontdekkingsplezier!

Met hartelijke groet,
Isabelle

U zult ongetwijfeld opmerken dat ik u in de rest van het boek aanspreek met ‘je’, omdat dat net iets vlotter leest. In mijn eerste persoonlijke boodschap naar u toe gebruik ik echter ‘u’ omdat dat, u raadt het al, net iets gepaster is volgens de etiquetteregels.

HET WAAROM VAN ETIQUETTE

People will forget
what you said,
people will forget
what you did, but
people will never
forget how you
made them feel.

————— Maya Angelou

WAAR ETIQUETTE EIGENLIJK OVER GAAT

‘Etiquette’, een mooi en statig woord.

Bij veel mensen roept het in de eerste plaats beelden op van sterrenrestaurants, galabals of staatsbanketten. Maar etiquette omvat zoveel meer en is aanzienlijk omvangrijker dan enkel deze gelegenheden. Zowat alles in ons dagelijks leven is doorweven met etiquette, al zijn we ons er niet altijd van bewust. Met als basisprincipes respectvol en attent zijn voor anderen is etiquette immers overal en altijd voor iedereen van belang, en in deze moderne tijden misschien zelfs belangrijker dan ooit.

Deze etiquetteprincipes werden in de loop van de geschiedenis vertaald in verschillende regels en gebruiken, die in dit boek aan bod zullen komen. Maar aan de basis van deze regels ligt altijd het respectvol handelen naar anderen toe. Dat is en blijft een van de belangrijkste waarden die we ooit als kind meekregen en het is altijd en voor iedereen van toepassing. Attent zijn en anderen in hun waarde laten: dát is waar etiquette om draait, of het nu om een sociale of professionele situatie gaat. En dat zit heel vaak verscholen in kleine, alledaagse dingen. Denk maar aan iemand op straat een ‘goedemorgen’ wensen, je plaats afstaan in de tram aan een persoon die het meer nodig heeft, of iemand met weinig boodschappen laten voor- gaan in de supermarkt. Ook dát is etiquette.

Etiquette gaat dan ook altijd over het gevoel dat je andere mensen geeft. Een warm welkom geven, oprecht interesse tonen of net dat tikkeltje extra moeite doen: etiquette legt altijd de focus op de andere persoon, weliswaar zonder jezelf weg te cijferen.

Manners are a sensitive awareness of the feelings of others. If you have that awareness, you have good manners, no matter what fork you use.

— Emily Post

Etiquetteregels zijn niet in steen gebeiteld. Niemand is verplicht deze richtlijnen te volgen. Het blijft altijd een persoonlijke keuze, iets wat je ook moet willen om het oprecht te laten overkomen. Bij 'protocol' ligt dat anders, maar dat is een ander verhaal.

Op een bepaald moment een etiquetteregel laten varen omdat je anders mensen in verlegenheid zou brengen? Absoluut gepast. Etiquette is immers geen exacte wetenschap, maar het aanvoelen van wat op bepaalde momenten het juiste is om te doen.

De Britse koningin Victoria zou ooit een gast aan haar tafel hebben gehad die niet wist waarvoor het vingerkommetje op tafel diende. Bij gebrek aan een beter idee zou de eregast het water in het kommetje hebben opgedronken. Daarop zou de koningin haar kommetje ook maar hebben leeggedronken, om haar eregast niet in verlegenheid te brengen.

Dit voorbeeld wordt in bepaalde bronnen ook toegeschreven aan koningin Wilhelmina van Nederland, en de vraag dringt zich op of dit wel echt gebeurd is. Maar het is hoe dan ook een mooi voorbeeld van waar etiquette écht over gaat.

Etiquette biedt een algemeen kader waarin wordt vastgelegd hoe het in bepaalde situaties allemaal hoort. Een samenleving heeft nu eenmaal behoefte aan regels en omgangsvormen, net zoals het verkeer behoefte heeft aan verkeersregels. Mensen hebben nood aan een zeker houvast en willen weten wat ze in bepaalde situaties van anderen kunnen verwachten. Omgekeerd is het fijn om te weten wat er van jou in bepaalde situaties wordt verwacht. En daar biedt etiquette een antwoord op. Etiquette heeft dan ook absoluut niet als ambitie het leven stijver of strikter te maken, maar wel net dat tikkeltje aangenamer.

Etiquetteregels beheersen biedt op een zekere manier die houvast en zorgt dat je je comfortabel voelt in elke situatie. Je bij een feestelijk diner niet hoeven afvragen welke vork eerst gebruikt moet worden of waar het servet hoort te liggen, maakt dat je ook echt van het tafelen kunt genieten. Als je de etiquetteregels kent, zul je in een professionele context ook nooit nog twijfelen over hoe je mensen aan elkaar voorstelt of hoe je je hoort te gedragen tijdens een vergadering. Het resultaat is dat je je zelfverzekerder voelt én dat ook uitstraalt.

Door de etiquetteregels te beheersen, stijgt dus niet enkel je zelfvertrouwen, maar kun je je ook op een juiste en comfortabele manier door verschillende situaties loodsen.

Consideration for the rights and feelings of others is not merely a rule for behavior in public but the very foundation upon which social life is built.

— Emily Post

Als men weet
wat er verwacht
wordt, kan
men zelf meer
genieten.

Isabelle Coppens

Alle mogelijke situaties of interacties tussen mensen in regels gieten is uiteraard een onmogelijke opdracht. Maar met logisch nadenken, attent zijn en je in de andere persoon verplaatsen kom je vaak al een heel eind. 'Behandel anderen zoals je wilt dat ze jou behandelen', is hierin een handige leidraad.

ONTSTAAN VAN ETIQUETTE

Er valt geen begindatum op etiquette te plakken, in die zin dat attent en respectvol zijn naar anderen toe als principes altijd hebben bestaan. Zonder over etiquette zelf te spreken, had men het in de oudheid al wel over correctheid en eerlijkheid naar elkaar toe.

Hoewel mensen niet beleefd waren zoals wij het tegenwoordig zouden definiëren, waren er wel gedragscodes en manieren van omgaan met elkaar. In middeleeuwse kloosters werden er bijvoorbeeld heel strikte gedragsregels nageleefd en was correct en ‘beheerst’ gedrag uiterst belangrijk. Zo werd de *Regula Benedicti*, de 6de-eeuwse kloosterregel van Benedictus, beschouwd als de belangrijkste leefregel voor monniken. In de 12de eeuw ontstond de hofse cultuur, met de hofse liefde welbekend uit ridderromans. Deze hofsheid ontwikkelde zich als een systeem van gecultiveerde omgangsvormen bij de adel, waar respect en hoffelijkheid voor de medemens centraal stonden.

De echte ommekeer op het vlak van beleefdheid kwam na de middeleeuwen. Om aan het hofleven te kunnen deelnemen, moest je je aan bepaalde regels houden.

Zo schreef de Italiaanse graaf Baldassar Castiglione in het begin van de 16de eeuw *Il libro del Cortegiano*, *Het boek van de hoveling*, over de bescheidenheid en waardigheid waarmee een hoveling zich hoorde te gedragen. Dat gedrag werd door de adel maar al te graag gekopieerd. De humanist Desiderius Erasmus schreef in dezelfde periode *De civiltate morum puerilium* (‘Over wellevendheid bij kinderen’) en legde onder andere de focus op beheersing van het lichaam.